

Tótország, merre volt?

Az előzmények

A szomorú sorsú, rövid életű, ám nagyon tehetséges és rendkívül szorgalmas *Teleki Domokos* (1773–1798) állandó és erős késztetést érzett Magyarországra, saját hazája felfedezésére, jobb és alaposabb megismerésére. Húsz éves, amikor utazni kezd, huszonhárom, amikor 1796-ban Bécsben kiadja könyvecskéjét úti élményeiről, s két év múlva, 1798-ban meghal. A Balassi Kiadó – szerencsénkre – 1993-ban kiadja, bárki számára hozzáférhetővé teszi az írást, „Egynéhány hazai utazások leírása” címen. Ha a könyvtár megvette, ettől kezdve a könyvtárosnak egyszerű a dolga: leltározás, címléírás, osztályozás, főlap-, mellék-, utaló tételek elkészítése, katalógusba sorolása – esetleg a címléírás számítógépbe írása. De nem így van ez esetünkben. Miért?

A bonyodalom

Az eredeti cím – melyet csak megjegyzésben írhatunk le – a következő: „Egynéhány hazai utazások leírása Tót- és Horvátországoknak rövid esmértetésével együtt.” Ki-ké életkorának, tájékozottságának megfelelően reagál erre a plusz két információra: Tótország, illetve Horvátország. Lesz, aki sehogy sem. Elereszi „lelki szemei, fülei” mellett. Tótország? Ugyan, hol van, hol volt az? Valami avittas fogalom. Marad a megjegyzés... De mi van, ha a címléíró – osztályozó nem gépszerűen dolgozik, hanem bele is olvas a kezében tartott, leírás alatt lévő dokumentumba? Vagy, ha – életkora miatt – jól ismeri a magyar történelmet? (Magyar történelmet, írom, mert Tót- és Horvátország története magyar történelem is!) Mondhatnánk kedvenc klasszikusunkkal: ezekben az esetekben „a helyzet fokozódik”. „Aki életkora miatt” – vajon miért ez a korhoz kötött meghatározás? Mert, aki „fiatal” – mondjuk 40–50 közötti éveket tudhat magának – az „hivatalosan”, iskolából, történetoktatásból, semmit sem tudhat a tótokról, legfeljebb a szüleitől. Aki még önálló is fiatalabb – az természetesen már a szüleitől sem. Milyen megoldási lehetőségek mutatkoznak?

Megoldás 1. Tótországot figyelembe sem vesszük, nincs a címléíró, nem is keressük. Jó esetben eredeti magyar címhez kerül egy mt., aztán kész. A probléma – nem is probléma.

Megoldás 2. Léíró – osztályozó beleolvassa a könyvbe. Tájékozódási céllal teheti ezt a keresést az utószóban vagy a mutatókban. Hol is van (volt) Tótország? Utószó – írója Éder Zoltán – egyértelmű: „... harmadik utazása leírásához Tótországnak, vagyis Szlavóniának, a negyedikhez pedig Horvátországnak ismertetését csatolta.” (157. p.) A mutató is egyértelműsíti a helyzetet: „Tótország – lásd Slavonia.” (193. p.) Léíró el is készítheti az utalót, hasonlóképpen a földrajzi önálló általános alosztást is, ennek megfelelően. Ám ez a megoldás sem pontos, mert pl. valakinek eszébe juthat a

Megoldás 3. Hiszen a hosszú hallgatás után is sokaknak jelenthet valamit az a meg-

nevezés, hogy „drótos tót”, „ablakos tót”. Aki ennyit tud, azt is tudhatja, hogy fent nevezettek Szlovákiából indultak világgjáró útjukra, ahogy az az egyszerű versikében is található: „Onnan indul útra, / Egy drótos tarisznya. / Körbe járja a világot, / S vígan így kiált / Drótozni, fítótozni...” A képlet világos: tótok = szlovákok, Tótország = Szlovákia. Igen ám: de ez meg ütközik a „Megoldás 2”-vel. Nézzük meg talán a – sajnos – mindig kéznél lévő „modern” lexikonokat. Ez lehet a

Megoldás 4. Az Új magyar lexikon nem ismeri a tót címszót. (Miért is ismerné?) Tótország aztán végképpen nincs. A Balassa–Ortutay-féle *Magyar néprajz* (Bp.: Corvina, 1979.) biztos tippnek látszik a foglalkozások, nemzetiségek, népek felsorolása tekintetében. De – láss csodát! – tót, Tótország címszó itt sincs. Mentő ötlet: drótos. Végre van valami (414. p.) „... szlovák munkások évszázadokon keresztül jártak le az Alföldre aratni, vagy mint vándorüvegesek, drótosok, gyolcsosok stb. magyar nyelvterületen keresték kenyerüket.” (Ld. még: „Körbejárja a világot...”)

Tehát Tótország = Szlovákia. Logikus. De térkép, földrajzi atlasz – „modern”, 1945 utáni – nem ismer ilyesmit. És vajon miért oly szemérmes Balassa–Ortutay: miért nem drótos tót, üveges tót? Újabb mentő ötlet: Magyar értelmező kéziszótár. (Bp. Akad. K., 1972). Hurrá! Végre van tót címszó! És rögtön kibújik a szög a zsákból! Hogy miért kell elhallgatni ezt a nevet? Lássuk csak: „tót: mn. és fn. kiv. Régen gyakran sovinszta szóhasználat is: szlovák. (? kelta v. illír)”. Tehát: sovinszta. Azért nem ismerheti az „1945 utáni magyar ember”, mert az internacionalizmus korszakában ez volt a legnagyobb szitokszó. (Néha és némelyek szerint – ma is...) De mi ne politizáljunk, könyvtári téma ez szigorúan, s egyre inkább körvonalozódik: Éder Zoltán összekevert valamit, mert Tótország csakis Szlovákia lehet, nem Szlavónia. Még azért keressünk egy biztosító adatot: Nézzük meg pl. a „tótágast áll” szólás eredetét. Irány O. Nagy Gábor: *Mi fán terem?* (3. bőv. kiad. – Bp.: Gondolat, 1979. 455–466. p.) Miután magyarázatot kapunk az „ágas” szó értelmére „vö. pl. kútágas”, rátér a tót szó magyarázatára is. Inkább idézem, miért jelenti a tót szó azt, hogy „fordított”, mert O. Nagy szövegét kissé nehéz volna magyarra fordítani: „A régi világ egyszerű emberei csakis azt tartották helyesnek, amit ők maguk megszoktak, és mindazt, amit más népeknél szokatlannak találtak, ami a hazaival ellenkezett, azt helytelennek, visszásnak, fordítottnak látták. Ezért mondják pl. Szentesen, Kiskunhalason és Szegeden sír, pityereg jelentésben azt, hogy »tótul nevet«, ezért jelenti a »csehül áll« azt, hogy rossz helyzetben van, ezért mondják a kártyacsomagban a rossz lapot »zsidónak« és – amint láttuk – ebből a felfogásból ered az a kifejezésünk, hogy »cigányútra«, azaz rossz útra megy az étel vagy az ital. Súlyos tévedés volna azonban ezekből és az ezekhez hasonló kifejezésekből arra következtetni, hogy a magyar nép – nem beszélve most a magyar népet is elnyomó uralkodó osztályok oktalan propagandájáról – valaha is ellenséges indulattal volt akár a *szlovák* (kiemelés tőlem, P. L.), akár más olyan nép iránt, melynek neve egyes kifejezésekben ilyen jelentésváltozáson ment át”. Ugye most meg itt ez a „vörös fark”. Mert nekünk még az etimológiában is magyarázkodni kell. Ez az „uralkodó osztályok” – ez talán mégsem kellett volna. Ez a marxista fordulat. És az még mindig „nincs megmagyarázva”, hogy a tót miért jelenti azt, – hogy fordított? De akkor miféle szó(lás)magyarázat ez? Mindegy. Annyit legalább megtudtunk, hogy a tót = szlovák. (A kapcsolatra csak néhány sor „messzeségben derül fény” – ezért is emeltem ki –, de legalább „fény derül” valamire.) Az pontosan látható, mennyire félünk ettől a fránya sovinszta jelzőtől. Még az amúgy megbízható kitűnő nyelvészeink is. Pedig jól tudja, hiszen le is írja O.

Nagy Gábor ugyanitt: „megjegyzendő egyébként, hogy német, szlovák, román és szerb szólások is vannak, amelyekben a magyar nép neve fordul elő hasonló értelemben”. Ejnye, hát nekik szabad...? De biztos, hogy Tótország nem Szlavónia?

Mentő ötlet, mentő ötlet hátán: keressük meg Tótországot egy „modern” történelmi atlaszban. Hátha az Éder Zoltánnak ad igazat. (Történelmi atlasz. – 24. jav. kiad. – Bp.: Kartogr. Váll., 1982.) Nincs benne Tótország. Ez már nem is annyira meglepő, 45 után járunk... Egy valami azonban a 19. oldalon jól látszik. (Magyarország a XVIII. sz. közepén c. térképen): Szlavónia. Mégpedig a Drávától délre fekszik, nyugaton Horvátország, délen Bosznia és Hercegovina határolja, Verőce, Pozsega és Szerém megyéket foglalja magába, olyan településekkel, mint Verőce, Pozsega, Vukovár, Karlóca, Eszék. S most végképpen zavarba jöhetünk, hiszen a „Megoldás 2”-ben már említett mutatókból láthattuk: T. D. éppen ezeken a helyeken járt. Mégis Éder Zoltánnak lenne igaza? Tótország Szlavónia? Utolsó próbálkozásként üssük föl a „kétkötetes” Révai-t. Első pillantásra jó ajánlat, nem? Sem tót, sem Tótország címszó nincs benne. Nézzük csak a kiadási adatokat: Bp. 1948. Nota bene: 1948. Hát ezért tűnt el a tót... Nos, miután ennyit „tájékoztunk” és mégsem tudunk semmit, lépünk talán

Megoldás 5-re. Olvassunk bele a könyvbe. Erre általában nincs idő. Különbéféle normák szorítanak bennünket. (Meg az előző kísérletek sikertelensége...) Nem egyszerű a dolog így sem, a könyvben ugyanis nem sokszor fordul elő a Tótország szó: egyszer az eredeti címben, egyszer a mutatóban, kétszer a tíz térképmelléklet egyikén, és mindössze néhányszor a szövegben. Az amúgy pontos Teleki Domokos itt következtelen lesz: a VI. és VII. térképen Tótországgént jelöli Verőce, Pozsega és Szerém vármegyéket, Eszék központtal, a X. térképen viszont ugyanezen a területen háromszor is szerepel Slavonia felirat: kétszer kisebb betűkkel, egyszer – mintegy összefoglalóan – nagyokkal. Mikor pedig T. D. leírásait olvassuk, úgy találjuk, mint-ha maga is kissé zavart volna. Pl.: „Nem tudatik bizonyosan, hogy valjon a mura-közies elhorvátosodott magyarok e, vagy csupa horvátok, vagyis inkább tótok eredet szerint is.* Sokan úgy vélekednek, hogy itt a nép elegyes lett volna régtől fogva, de a

horvátok vagy inkább tótok többen lévén, a magyarokat is tótokká, s későbbre horvátokká átalváltoztatták.” (111. p.) A * jelölés eredeti lábjegyzetre utal: „*Más helyen leszen szó, hogy a mostani Horvátországnak Magyarországgal határos része tulajdonképpen Slavóniának része, és meg volt különböztetve eleitől fogva a horvátoktól.” (111. p.)

Hát a veretesen szép nyelvezet most kissé bizonytalan. Csak annyi bizonyos, hogy Tótország = Szlavónia, mert „a horvátok inkább tótok eredet szerint is.” A bizonytalanság később is megmarad: „Alkalmasságot veszek ezúttal, hogy Zágrábról szólván ezen városnak némely főrendű s hivatalú lakosairól szóljak. Első ezek között a horvát- és tótországi bán: Erdődi János ... A bánus, aki Magyarországon a harmadik helyet foglalja el az ország bárói között, Croatiának és Slavóniának főköormányzója, s úgyszólván vicekirálya.” Püff neki! Két egymást követő mondat szóhasználata sem egyforma szerzőnkél. Ám ebből most már biztosra vehetjük: Tótország = Szlavónia. Biztos? Akkor mi van Szlovákiával? És – kiálthat fel valaki – hol van akkor Szlavónia? Ebbe bele lehet zavarodni: Szlavónia, Szlovákia, Szlovénia... Nincs más hátra, mint hátra – menni a kézikönyvek kiadási idejében. Vagyis:

Megoldás 6. Régi könyveket, lexikonokat kell felütni. (Nota bene: 1945) és láss csudát: Egyetlenegy sincs, amelyik elhagyná a tótokat. És jó magyarázatokat adnak ám! Az egyszerűség kedvéért csak a lexikonokból idézek. Pl. Révai Nagy Lexikona XVIII. köt. Tarján–Vár. „Tót nyelv és irodalom. A tót nyelv a szláv nyelvcsalád nyugati ágához tartozik. Legközelebbi rokona a cseh...” Tótok címszó alatt pedig: „Az 1000 éves Magyarországtól elszakított, ma Slovensko név alatt szereplő Felvidéket lakják... A tót nép főfoglalkozása a földművelés és az állattenyésztés. A kevés termőföld azonban főképp az É-i hegyes vidéken, nem nyújt elegendő megélhetést a népes családoknak, s ezért a tót már régi idő óta más foglalkozás és kereset után is nézett...Az árvamegyei gyolcsosok, a trencsén megyei és szepességi drótosok, s az ablakos t. bejárták az egész országot, sőt a szomszédos külföldet is.” Két címszóval odébb pedig: „Tótország, Szlavónia régi neve. Ld. Horvát–Szlavónország.” Utána pedig Tótpelsőctől Tótvázsonyig 15 településnév viseli az „uralkodó osztályok oktalan propagandájának nyilvánvaló hatásaként” – a tót előzékét. Vajon, miért hiányzik ez a „korszerű” történelem-, földrajz-, vagy kézikönyvekből, lexikonokból? Miért nem szabad – még tudományos írásokban sem – ld. Balassa–Ortutay, O. Nagy Gábor – megmagyarázni ezt az egyszerű hárombetűs szót? Miért a szemérmesség? Ne firtassuk, vonja le ki-ki a következtetését. Mi meg keressük tovább Tótországot, mint az egyszeri magyar diák Petőfit. Nézzük tovább a Révai Nagy Lexikona címszavait. Most meg a következőket találjuk: „Slovenska Krajina a. m. Tótország. A Károlyi-kormány Magyarország Felvidékéből külön önkormányzati területet kívánt alakítani (1919: XXX. ún. néptörvény), a terv azonban az említett terület idegen megszállása, majd a trianoni békeszerződés által történt elcsatolása következtében – nem volt megvalósítható.” Érdekes adatokat közöl még az Új Idők Lexikona (23–24. kötet. Szikesfalva–Zygota. – Bp.: Singer és Wolfner, 1942.) is: „Szlávok ... Őshazájuk és őstörténetük bizonytalan... Csehországban az V. sz. 2. felében jelentek meg tömegeken és lassan átterjedtek a Kárpátok déli lejtőjére. A VI. sz.-ban a szlovének, a VII.-ben a horvátok és szerbek ősei telepedtek meg. A balkáni S. a bolgárok legyőzése után velük a Bolgárbirodalmat alakították ki.” A következő címszó ugyanebben a lexikonban Szlavónia, amiről a következők derülnek ki: „Horvátországnak a Dráva, Duna és Száva közötti része. IV. Béla 1260-ban osztotta az egységes horvát királyságot két te-

rületre, Horvátország–Dalmáciára és S.-ra (»Tótország«) ... L. még Horvát–Szlavónország.” Ugyanebben a lexikonban az 5694. oldalon a „Szlavákok” címszónál a következőket olvashatjuk: „a Ny-i szlávok egyik csoportja. Saját nyelvi nevük Slovákok (olv. Szlovákok), többese Slovaci, a szlávok régi közös nevének a sloveninnek továbbképzése. Magyar *tót* nevükkel a magyarság nemcsak őket jelölte, hanem más szláv nyelvű népeket is... (kiemelés tőlem, P. L.) A mai S. elhelyezkedése nem összefüggő, zárt terület. Legnagyobb számban a történelmi Magyarország É-i részén, a Felvidéken élnek... nagyobb számban élnek még a Nagy Magyar Alföldön (Békés m.) és a Bácskában.” A kép gondolom most már tisztább. A „szlávok” név nagy népcsoportot jelöl, Európa legnagyobb népcsoportját. Olyan népeket, amelyek élnek keleten (orosz, ukrán, belorusz) élnek nyugaton (lengyel, cseh, szlovák, szerb) és délen (bolgár, szerb, horvát, *szlovén*, macedón, bosnyák). A „mai magyar” ezt a felosztást a következőképpen ismeri: keleti szláv – Szovjetunió, déli szláv – Jugoszlávia, cseh és szlovák = Csehszlovákia. Szerényen csak annyit tennék hozzá ehhez: a nacionalizmus és internacionalizmus szörnyszülött ideológiája miatt „felejtődött el” a történelem, vele a magyar nemzet története is. És emiatt keressük most Tótországot... Vagy már megtaláltuk? Igen:

Tótország ld. Szlovákia

és

Tótország ld. Szlavónia

Attól függ, hol járunk: Szlovákiában, vagy Szlavóniában, mert mindkettő tót, mert a magyarnak a szláv = tót. A könyvtárosok munkája annyi, hogyha már Tótország el is tűnt a történelem süllyesztőjében, legalább a katalógusunkban ne tűnjön el. Most már csak az van hátra, hogy tisztázzuk, mi különbség van Szlavónia és Szlovénia között? Mert ezt is előszeretettel keverik össze. Még újságírók is... Pedig ezt a különbséget még az Új Magyar Lexikon is pontosan megmagyarázza (VI. köt. S–Z. Bp.: Akad. K., 1962.) „Szlavónia: *történelmi terület* (kiemelés tőlem, P. L.) Jugoszláviában, a Horvát Népközt. K-i részén, a Dráva és a Száva f.-k között. Nyugati határa az Ilova f. Lakói horvátok, szerbek, szlovének. Termékeny talaja a legbővebben termő területe a Horvát Népközt.-nak ... A 8–9. sz.-ban a szlovén hercegek uralma alatt állt, innen kapta a nevét, amellyel a középkorban a középső Száva-vidéket (utóbb tágabban a Dráva–Száva közét, majd annak K-i részét) jelölték. A magyarok a 10–11. sz.-ban foglalták el és bánság formájában a feudális magyar államhoz csatolták. Később erre a területre esett Horvátó. súlypontja, a név a Dráva–Száva közének középső, Horvátó. és Szerémség közötti részét jelölte. A 15. sz. folyamán a bán vezetésével Mo. D-i végvidéke lett.” Vajon tényleg nincs Szlavóniának magyar lakója? Mert a lexikon erről nem tud... Lépünk tovább Szlovéniára: „Narodna Republika Slovenija: Szövetségi Népköztársaság Jugoszláviában a Juliai Alpok, a Karszt, a Felső-Száva és Dráva vidéken, 20300 km² *Olaszo.-gal és Ausztriával határos* (kiemelés tőlem, P. L.) L.: 570 000 (1958), 97%-a szlovén. Főv.-a Ljubljana.” Nem kívánom ennek a „népköztársaságnak” a történetét nyomon követni, csak a hasonlítás kedvéért: 745-től bajor fejedelemség, 788-tól a Frank Birodalom része, a 10. sz. végén számos őgrófságra esik szét, a 11. sz.-ban Premysl cseh király birtoka, 1282–1550 között Habsburg tartomány, Krajina néven, majd az Osztrák–Magyar Monarchia része, 1945-ben Tito szabadítja fel. Ettől kezdve Jugoszlávia része, 1991-től pedig önálló ország, Szlovénia. Vagyis: Szlavóniával ellentétben soha nem volt igazán magyar terület, bár itt is van néhány magyarok által is lakott település. Ha más nem, hát ez is megkülön-

bözteti a két területet egymástól. Végső különbség lehet még: szlovén nyelv – van. Mintegy 1,5 millió ember beszélt 1962-ben (UML szerint), szlavón nyelv – nincs (Szlavóniában szerbül, horvátul, szlovénul és – magyarul beszélnek! Szlavónul nem!)

Hála tehát Teleki Domokos újonnan kiadott útleírásának, a témát végigjártuk. Talán már az is világos előttünk, miért is nem érti pl. Amerika a délszláv válságot. Képzeljük el egy amerikait, amint éppen azon gondolkodik: ki a szlovén, bosnyák, muzulmán és a többi... És, hogy ezek közül melyik volt államalkotó nemzet? Sokkal egyszerűbb Zsirinovszkij tartalékos kapitány módjára megoldani a dolgot: először ágyúval, puskával, azután – Jaj, a legyőzötteknek! – asztalon, papíron, vonalzóval, körzővel... Ez sem a könyvtáros műfaja, váltsunk át inkább

Megoldás 7-re. Nézzük meg, mi lett a történelmi változások, s vonalzós-körzős „békehatárok” (Trianon, Jalta) eredménye az ETO-ban, csakis a szláv – különösen a délszláv – változásokat figyelembe véve. (Erdély és Románia ügye megérne egy másik „misé”-t!) Szöveg és ETO-magyarázatomban az = után a terület még ismert más neve található, a : után (4) önálló általános földrajzi alosztás következik, amely a terület jelzete. A honfoglalás előtti időkre, tehát (3), nem megyek most vissza, nem tétzem ezzel a zavart! Néhány nagyobb terület esetében (pl. Horvátország) felsorolom a megyéket is, a pontosabb megközelítés segítése érdekében. Az utalók esetében : után a jelenleg érvényes szákszámot tüntetem fel. Megjegyzem még, hogy az ETO 1977. évi rövidített kiadása (Bp.: Szabványk., 1977.) – a továbbiakban ETO 1977. és az 1990. évi kiadása között – a továbbiakban ETO 1990 – eltérések vannak, ezeket külön jelzem. Értelmetlennek és érthetetlennek tartom, hogy az ETO 1990 nem közöl a : (497. l.) önálló általános földrajzi alosztások között „visszautalásokat” a történelmi magyar területekre : (439. 5), noha ez ellentmond az alapvető szerkesztési szabályoknak. Az elhagyás feltételezhető okát ne firtassuk, maradjunk meg egy szerkezeti hiba regisztrálásánál. Egyszer-egyszer az ETO. Teljes kiadások. Segédtablázatok c. kiadványt (Bp.: Szabványkiadó, 1980.) is használtam. Ha hivatkozom rá Teljes ETO-ként nevezem meg. A jelenlegi földrajzi neveket az Officina Nova Képes Világtalasz. A Föld és a természet c. kötetéből vettem. (Bp.: Officina Nova, 1992.) A „jelenlegi” Jugoszláviát (Szerbia és Crna Gora + Kosovo) „1992-től Jugoszlávia” névvel választom el az egyszerűen Jugoszláviának nevezett „régit”, „nagy” Jugoszláviától.

1. Beograd. Belgrad: (Új alosztás nincs)

Az ETO 1990 nem tartalmazza. Szerbia, Jugoszlávia majd 1992-től Jugoszlávia fővárosa. ETO 1977 és Teljes ETO is: (497.111) alosztással jelöli.

2. Bosznia: (497.15)

ld.

Bosznia és Hercegovina

3. Bosznia és Hercegovina = 1919-ig történelmi magyar terület = Bosznia : (439.55) és Hercegovina : (439.56) = 1919-től 1922-ig a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság része = Drinai bánág : (497.15) és Vrabasi bánág : (497.19)

(Ez utóbbi az ETO 1990-ben már nincs benne) = 1929-től Bosznia-Hercegovina néven Jugoszlávia egyik tagországa, 1945 és 1991 között pedig szövetségi népköztársasága : (497.15) és : (497.19) = után Bosznia és Hercegovina néven önálló ország. Az ETO 1990 a : (497.19) alosztást nem tartalmazza, ezért B. H. 1991-től „csak” : (497.15)

4. Bosznia-Hercegovina : (497.15)

ld.

Bosznia és Hercegovina

5. Crna Gora = 1878–1919-ig Montenegro néven önálló ország : (497.3) = 1919-től Szerbia déli része Kosovótól

keletre – Zetai bánság az ETO 1977-ben : (497.16) = az ETO 1990-ben pedig Crna Gora : (497.16). 1992-től Jugoszlávia egyik tagországa.

6. Drávai bánság (Ljubljana) : (497.12)

ld.

Szlovénia

Az ETO 1990 a Drávai bánság földrajzi nevet nem tartalmazza.

8. Dunai bánság (Novi Sad, Újvidék) : (497.11)

ld.

Szerbia

Az ETO 1990 a Dunai bánság földrajzi nevet nem tartalmazza.

9. Felvidék : (437.6)

ld.

Szlovákia

10. Hercegovina : (497.15)

ld.

Bosznia és Hercegovina

11. Horvátország = Horvát – Szlavonország = 1919-ig történelmi magyar terület : (439.24) = 1919–1929 között a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság része : (497.13) = 1929-től a Jugoszláv Királyság része : (497.13) = Szávai-bánság : (497.13) (Ez utóbbi földrajzi nevet az ETO 1990 nem tartalmazza) = 1991-től Horvátország néven önálló európai ország (497.13) (Az ETO 1977 és az ETO 1990 rossz utalót tartalmaz : (439.24) alatt az 1919 után ld. (497.12) és (497.13) téves, mert : (497.12) = Szlovénia – ld. ott – területe nem volt Magyarország része, mint azt már előbb jeleztük.)

Horvátország (ill. Horvát-Szlavonország) részei 1919 előtt : Dalmácia, Lika Krbava (vagy Lika Kobava), Modrus – Fiume, Zágráb (megye), Varasd (megye), Belovár-Kőrös, Szlavónia (ld. ott)

12. Horvát-Szlavonország (497.13)

ld.

Horvátország

13. Jugoszlávia, 1991-ig : (497.1)

Már „csak” történelmi terület. 1945-től 1991-ig Szövetségi Népköztársaság. Az ETO 1990, az ETO 1977, valamint a Teljes ETO 1980 felosztása a jelenlegi állapotra már nem érvényes.

14. 1992-től Jugoszlávia : (jelenleg nincs alosztása) A nemzetközi jogban még el nem fogadott államalakulat, amelynek tagországai: Szerbia : (497.11), Crna Gora : (497.16), Kosovo : (nincs alosztása ld. ott)

Nem tudható, Kis-Jugoszláviának milyen alosztása lesz majd? Esetleg : (497.3)? Vagy : (497.11 + 497.16 + Kosovo)? Ilyen szörnyű nem lehet! (497.1) nem maradhat, mert: (497.12), (497.13), (497.15) és (497.17) sem része már ennek az államalakulatnak. És akkor még nem foglalkoztunk az új, ugyancsak senki által el nem ismert Szerb Krajínákkal...Ez a háború az ETO-ban is háborút szül. És a hadakozás ráadásul még tovább folytatódik...

15. Kárpátalja = 1919-ig történelmi magyar terület. : (439.23) = 1920-tól 1939-ig Ruszinszko, Podkarpatska Rus : (437.7) = 1939-től az Ukrán SzSzK, 1991-től az önálló Ukrajna része = Kárpátontúli terület, vagyis Zakarpatzskaja Ukraina : (477.87). Történelmi magja: Ung és Bereg megyék.

16. Kárpátontúli terület : (477.87)

ld.

Kárpátalja

17. Kárpát-Ukrajna : (477.87)

ld.

Kárpátalja

18. Kosovo = Kosovo-Metohija (nincs érvényes alosztása). Az ETO és az ETO 1990-ben nincs alosztása, viszont a Teljes ETO jelzi, de csak eredeti, történelmi helyén, Albániában : (496.51).

Remélem, emiatt nem lesz szerb-magyar háború... Inkább ne feszegessük a történetét. 1922-től szerb terület, 1945-

től a Szerb Szövetségi Népköztársaságnak némi önállósággal bíró „autonóm” területe volt. Itt található a gyászos emlékeztető Rigómező is. = 1992-től Jugoszláviának is része.

19. Koszovo

ld.

Koszovo

20. Macedonia v. Makedonia

1. Jugoszlávia népköztársasága : (497.17) = Vardari-bánság (ezt a földrajzi nevet ETO 1990 már nem használja) = 1992-től Macedonia néven új ország : (497.17)

2. Görögország része : (495.6)

2.1 ETO 1990-ben a következők találhatóak:

(495.3) Thesszália

.

.

.

(495.6) Makedonia. Macedonia (Szaloni/Thesszaloni)

2.2 Teljes ETO-ban és ETO 1977-ben : (495.6)

alosztás nincs. Helyette ez áll:

(495.3) Thesszália. Görög Makedónia. Thrákia.

Újabb háborús tűzfészek lehet, akár csak Kosovo...

21. Montenegro : (497.16)

ld.

Crna Gora

22. Moravai bánság (Nis) : (497.14) Jelenleg Szerbia része, Kosovótól É-K-re : (497.11). Az ETO 1990 ezt a földrajzi nevet és a mellé írt alosztást már nem tartalmazza.

23. Parti bánság (Split) : (497.18) = Dalmácia déli része. Jelenleg Horvátországhoz tartozik: (497.13) Az ETO 1990 ezt a földrajzi nevet és alosztást már nem tartalmazza.

24. Podkarpatska Rus : (477.87)

ld.

Kárpátalja

25. Ruszinszko : (477.87)

ld.

Kárpátalja

26. Slovenská Krajina : (437.6)

ld.

Szlovákia

27. Šlovensko : (437.6)

ld.

Szlovákia

28. Szávai bánság (Zagreb, Zágráb) : (497.13)

ld.

Horvátország

29. Szerb-Horvát-Szlovén Királyság (497.11) (497.13) (497.12)

ld.

Szerbia

Horvátország

Szlovénia

30. Szerbia: (497.11) = 1919-től 1929-ig a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság egyik országa = Dunai bánság : (497.11) = 1929-től a Jugoszláv Királyság része : (497.11) = 1992-től Jugoszláviát alkotja Crna Gorával = Zetai bánság: (497.16) és Kosovóval. 1992-től Jugoszlávia egyelőre még el nem ismert ország: (földrajzi alosztása még nincs).

Északi része Vojvodina = Vajdaság néven történelmi magyar terület 1918-ig, melynek önálló földrajzi alosztása nincs, Szerbiához szakozandó. A Dunai bánóság és Zetai bánóság földrajzi nevek az ETO 1990-ben nincsenek benne.

31. Szlavónia : (497.13) = 1918 előtt Horvát-Szlavonország része, történelmi magyar terület: (439.24) = Tótország : (439.24) = Verőce, Pozsega és Szerém vármegyék területével = Horvátország É.Ny.-i Magyarországgal határos része. Önálló alosztása nincs, nem azonos *Szlovéniával!*

32. Szlovákia : (437.6) = 1918 előtt történelmi magyar terület : (439.22) = Felvidék = Slovenska Krajina = Tótország = Slovensko = Szlovenszko : (439.22) = 1918 után a Csehszlovák Köztársaság része : (437.6) = 1991-től Szlovákia néven önálló ország : (437.6) Tiszta magyar vármegyéi voltak 1919 előtt : (439.22) : Trencsén, Árva, Gömör, Liptó, Zólyom.

33. Szlovénia : (497.12) = 1919–1929-ig a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság része: (497.12) = Drávai bánóság: (497.12) = 1945-től Jugoszlávia szö-

vetségi köztársasága = 1991-től Szlovénia néven önálló ország: (497.12). Fővárosa Ljubljana = Laibach, második nagyvárosa Maribor = Merburg. Nem kétséges a német kapcsolat... Nem történelmi magyar terület és nem azonos *Szlovéniával!*

34. Szlovenszko

ld.

Szlovákia

Felvidék

35. Tótország : (437.6) és : (497.13)

ld.

Szlovákia

A tót történelmi nép- és országnév, általában szláv népeket jelöl.

36. Vajdaság : (497.11) = Vojvodina : (497.11)

ld.

Szerbia

37. Vardari bánóság : (497.17)

ld.

Macedonia

38. Vojvodina : (497.11) = Vajdaság : (497.11)

ld.

Szerbia

39. Vrbasi bánóság : (Banja Luka) : (497.19) Bosznia és Hercegovina Ék-i

része : (497.15) Az ETO 1977-ben az alosztás után ld. (439.56) utaló kell. A : (439.56) utalás tévesen került a : (497.16) alosztás után, onnan törölnöd! Az ETO 1990-ben ez a földrajzi név és alosztás már nem szerepel.

40. Zakarpatszkaja Ukrajna : (477.87) ld.

Kárpátalja

41. Zetai bánság (Cetinje) : (497.16) ld.

Crna Gora

Montenegro

Az ETO 1990-ben ez a földrajzi név már nem szerepel, az ETO 1977-ben pedig az utána következő ld. (439.56) utaló téves, törölnöd! Helyette ld. (497.3) utaló kell!

És ennyi ismeret után talán már jöhet a

Megoldás 8., azaz maga a megoldás, a leírás

910

T 40

Teleki Domokos. Egynehány hazai utazások leírása (Teleki Domokos, a szöveget gond., az utószót és a jegyz. írta Éder Zoltán. – Bp.: Balassi, 1993. –

197 p., X t.fol.: ill., térk., 23 cm. – (Régi magyar könyvtár. Források, ISSN 1216–6251; 3.)

Reprint kiad. – Az eredeti kiad. cím és szerzőségi adatai: Egynehány hazai utazások leírása Tót és Horvátországnak rövid esmértetésével együtt. (kiadatott g. T. D. által. – Eredeti kiad.: Bécs, 1796 ISBN 963 7873 36 8 füzött: 260,– Ft.

Horvátország

Szlavónia

Teleki Domokos

910.4(439)„178/179”

910.4(439.24)„178/179”

908.439„178/179”

908.439.24„178/179”

39(439)„178/179”

39(439.24)„178/179”

929[910.4](439)Teleki D.

Mt.: Éder Zoltán (utószó, jegy., szöveggond.)

Ut.: Tótország ld. Szlavónia

Nyilván lehetne tovább vitatkozgatni, nem inkább honismeret-e a raktári szakjel – 908 –, minek kell 39 Néprajz szákszám, miért írom mindig külön sorban a (439.24)-et, de ez érzésem szerint már szubjektív elemeket tartalmazna, nézzük ezért inkább a konklúziókat:

1. A régi földrajzi nevek pontos megfelelőit, leírását inkább régi könyvekben keressük, ha már „fejből”, tanulmányaink alapján nem tudhatjuk.

2. Mindig az adott kornak megfelelő elnevezést használjuk besorolási adatként, vagy az általánosan elfogadottat. Benes–Masaryk Magyarországot lejárató és megcsontító működése után pl. – tehát 1918-tól – Szlovákia az egyseges besorolási adat. De előtte Felvidék, 1992 után pedig Szlovákia a megfelelő besorolási adat. Tótországnál pedig – teljes ismeretlensége miatt – Szlavónia, vagy Szlovákia az általánosan elfogadott név, besorolási adat, attól függően, hogy éppen melyik területet jelöli a Tótország elnevezés.

3. Az osztólapokra – amennyiben van a kérdéses névnél – föltétlenül írjuk fel a megfelelő és szükséges megjegyzéseket, de készíthetünk utalót vagy hivatkozást magunk is, mint pl. volt a Tótország ld. Szlovákia utalótétel, vagy pl.

Csehszlovákia

1991 után ld.

Csehország

Szlovákia

Vagy pl.

Szlovákia

1919 előtt ld.

Felvidék

Ha ezt megteesszük, katalógusunk jó tájékoztatást fog adni, nem kell kézikönyvek után futkosni.

4. Tehetünk utalókat, hivatkozásokat a szakkatalógusokba is, az eredmény a

fentiekhez hasonló jó elrendezettség lesz.

5. Ha nem használunk utalótételeket, ill. hivatkozásokat vagy magyarázatos felírásokat az osztólapokon, nehezebb lesz megtalálni az ismeretlen földrajzi neveket, fogalmakat, katalógusunk rosszul fog tájékoztatni.

6. A történelmi elnevezések visszakeresésénél nagyon jó segítség még a Magyar helységnév-azonosító szótár (szerk. Lelkes György. – Bp.: Balassi K., 1992.)

7. És legvégül: ha helyesen járunk el, még azt is tudni fogjuk, Tótország hol volt? És talán Magyarországról is többet megtudunk. Mert most már lehet, hála Istennek...

Pintér László

**Rendezze be könyvtárát a
MERABONA vagy TÉKA
bútorcsalád elemeiből.**

**Az alkatrészekből álló rendszer jól alkalmazkodik
a rendelkezésre álló tér, az elhelyezésre kerülő
állomány kívánalmaihoz.**

**Raktárakba ajánljuk az
IRINGÓ vagy MINERCIA**

típusú tömörraktári állványokat.

**Kérésükre elvégezzük a helyszíni felmérést,
s ennek alapján berendezési javaslat
és árajánlat kidolgozását.**

Forduljon hozzánk bizalommal!

MEZŐGÉPIPARI KFT, 9317 SZANY
SZABADSÁG U. 1.

TELEFON: 5, 23

Üzletszerzőnk:

Cavalloni Gyöngyi

1222 Budapest, Csap u. 14/a.

Telefon: 227-0237